

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejski

w sprawie **L. B. i in.**

oskarżonych z art. 193 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 11 kwietnia 2025 r.

wniosku obrońcy o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Agnieszki Żywickiej od rozpoznania sprawy o sygn. akt V KB 11/24

na podstawie art. 42 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

p o s t a n o w i ł :

nie uwzględnić wniosku.

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek o zbadanie spełnienia przez sędziów Sądu Najwyższego Antoniego Bojańczyka i Marka Motuka wymogów niezawisłości i bezstronności w sprawie o sygn. akt V KK 350/23. Przedmiotowy wniosek w zakresie SSN Marka Motuka został zarejestrowany pod numerem V KB 11/24. Po przeprowadzeniu losowania ukształtowano skład orzekający w osobach SSN Małgorzaty Manowskiej, SSN Piotra Prusinowskiego, SSN Dariusza Świeckiego, SSN Jacka Widło i SSN Pawła Wojciechowskiego. Po rozpoznaniu wniosku obrońcy z dnia 7 maja 2024 r., postanowieniem z dnia 5 czerwca 2024 r. Sąd Najwyższy wyłączył sędziów Sądu Najwyższego: Małgorzatę Manowską, Jacka Widło i Pawła Wojciechowskiego od udziału w przedmiotowej sprawie. W następstwie powyższego, w wyniku dokonanego ponownego losowania, które

odbyło się w dniu 12 czerwca 2024 r., skład orzekający został uzupełniony o SSN Romualdę Spyt, SSN Romana Trzaskowskiego i SSN Agnieszkę Żywicką.

W dniu 16 lipca 2024 r. (pismo datowane na dzień 11 lipca 2024 r.) do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy o wyłączenie SSN Agnieszki Żywickiej od udziału w niniejszej sprawie tj. rozpoznania wniosku z dnia 3 kwietnia 2024 r. złożonego w sprawie V KK 350/23 i zarejestrowanego pod sygn. V KB 11/24. Jako podstawę prawną wyłączenia sędziego, obrońca wskazał treść art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zw. z art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności w zw. z art. 13 EKPC. Jak wynika z treści uzasadnienia wniosku, w ocenie obrońcy SSN Agnieszka Żywicka z powodów systemowych nie stanowi niezawisłego i bezstronnego sądu. Powyższe wnioskujący wywodzi wyłącznie z kwestii w jego ocenie wadliwego trybu powołania Agnieszki Żywickiej na urząd sędziego Sądu Najwyższego, tj. przy udziale Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Obrońca podniósł również, że zasiadanie w składzie Sądu Najwyższego sędziego powołanego we wskazanej wyżej procedurze nominacyjnej prowadzi do tego, że skład sądu z udziałem takiego sędziego byłby sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Obrońca wskazał nadto, że ponieważ SSN Agnieszka Żywicka powołana została w identycznej procedurze w jakiej udział wziął SSN Marek Motuk, tj. z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa w składzie określonym ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., jest ona osobą bezpośrednio zainteresowaną rozstrzygnięciem zainicjowanej kwestii incydentalnej, co powoduje, iż rozpoznanie wniosku o stwierdzenie braku spełnienia przez sędziego SN Marka Motuka wymogów bezstronności i niezawisłości z jej udziałem stanowiłoby przejaw orzekania we własnej sprawie, w sposób sprzeczny z zakazem *nemo iudex in causa sua*.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek nie jest zasadny, przy czym w znacznej części odwołuje się do okoliczności, których rozważenie w kontekście art. 41 § 1 k.p.k. jest niedopuszczalne.

Treść wniosku wskazuje, że wątpliwości co do bezstronności SSN Agnieszki Żywickiej obrońca upatruje w znacznej mierze w ułomności samej procedury nominacyjnej na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, tj. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Tymczasem z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt P 22/19 wynika, że kwestie ustrojowe odnoszące się do wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta RP nie mogą być przedmiotem rozpoznania w ramach wniosku o wyłączenie sędziego złożonego w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. (zob. wyrok TK z dnia 4 marca 2020 r., P 22/19, OTK-A 2020, nr 31). Zatem wniosek o wyłączenie sędziego złożony na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., w którym wątpliwość co do bezstronności sędziego wywodzona jest jedynie z okoliczności towarzyszących powołaniu na stanowisko sędziego jest niedopuszczalny z mocy ustawy i powinien zostać pozostawiony bez rozpoznania. Podkreślić należy, że w myśl art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Żaden organ nie posiada uprawnień do weryfikacji oraz nierespektowania orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego (zob.m.in. wyrok SN z dnia 22 sierpnia 2018 r., III PK 71/17; postanowienie SN z dnia 12 kwietnia 2021 r., sygn. I NZP 1/21; postanowienie SN z dnia 23 września 2021 r., IV KZ 37/21; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21; zdanie odrębne sędziego Sądu Najwyższego Dariusza Kali do uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2023 r., sygn. akt III KK 435/22; wyrok SN z dnia 19 maja 2023 r., I KA 4/23; postanowienie SN z dnia 28 listopada 2023 r., I KK 162/23; postanowienie SN z dnia 2 lutego 2024 r., III KK 439/23).

Również z brzmienia art. 29 § 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym wynika, że okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego Sądu Najwyższego nie mogą stanowić wyłącznej podstawy do podważenia orzeczenia wydanego z udziałem tego sędziego lub kwestionowania jego niezawisłości i bezstronności. To właśnie tryb przewidziany w art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, wprowadza szczególne postępowanie, którego przedmiotem jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i

bezstronności, z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu oraz postępowania po powołaniu. Skoro zatem ustawa o SN w sposób szczególny reguluje badanie kwestii bezstronności sędziego w kontekście okoliczności towarzyszących powołaniu sędziego oraz jego postępowania po powołaniu, to w tym zakresie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 41 § 1 k.p.k., wyłączając możliwość badania określonych w niej przesłanek w ogólnej procedurze (zob. postanowienie SN z dnia 26 stycznia 2023 r., V KK 485/21).

Niezależnie od powyższego zgodzić się należy, że wątpliwość co do bezstronności sędziego nie może być wywodzona z samych kwestii ustrojowych związanych z jego powołaniem i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło to tego powołania (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V KK 358/23). Podnoszone zarzuty nie mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się do całych grup powołanych sędziów (*vide* postanowienie SN z dnia 10 sierpnia 2023 r., V KK 162/22).

Oceny tej nie zmieniają przywołane we wniosku wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (m.in. w sprawach: Reczkowicz przeciwko Polsce, Dolińska-Ficek przeciwko Polsce i Ozimek przeciwko Polsce) oraz orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, które wywołują skutki jedynie w sprawach, w których zostały wydane. Należy przypomnieć, że orzeczenia wskazanych trybunałów nie mają charakteru źródeł prawa powszechnie obowiązującego, których zamknięty katalog został sformułowany w art. 87 Konstytucji RP. Jakkolwiek rozważania prawne zawarte w takich judykatach mogą oddziaływać na orzecznictwo sądów krajowych w sposób pośredni, tzn. mocą argumentacji prawnej w nich zawartej, to jednak nie mają one wiążącego charakteru dla Sądu Najwyższego przy rozstrzyganiu niniejszej sprawy (postanowienie SN z dnia 23 maja 2024 r., I Zo 51/24).

Co się zaś tyczy uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (BSA I-4110-1/20, OSNKW 2020, nr 2, poz. 7) to należy zauważyć, że wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., sygn. akt U 2/20 (OTK-A 2020, nr 61) została ona uznana za niezgodną z art. 179, art. 144 ust. 3 pkt 17, art. 183 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 7 i art. 2

Konstytucji RP; art. 2 i art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 EKPCz. W związku z powyższym, z dniem ogłoszenia rzeczonego wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie wywiera ona skutków prawnych polegających na związaniu jej treścią składów orzekających Sądu Najwyższego. Zatem wbrew twierdzeniom skazanego, udział w składzie sądu osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw nie musi automatycznie zostać potraktowany jako bezwzględna przyczyna odwoławcza, a w konsekwencji w każdym przypadku skutkować koniecznością wyłączenia od rozpoznania sprawy (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 28 listopada 2023 r., I KK 162/23; postanowienie SN z dnia 7 grudnia 2023 r., I KK 162/23).

Tym samym wniosek o wyłączenie SSN Agnieszki Żywickiej w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim wskazuje na wadliwość jej powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, tj. w następstwie wniosku Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, uznać należało za niedopuszczalny z mocy ustawy.

Odnosząc się natomiast do kwestii wątpliwości co do bezstronności SSN Agnieszki Żywickiej z uwagi na polityczny charakter sprawy V KK 350/23 zauważyć należy, że ww. nie orzeka w sprawie głównej, a w postępowaniu incydentalnym dotyczącym testu niezawisłości i bezstronności SSN Marka Motuka. Ponadto wnioskodawca opisując negatywny stosunek „ówczesnej władzy wykonawczej” do osób krytykujących jej politykę energetyczną oraz popierających działalność na rzecz ochrony środowiska i klimatu, nie tylko w żaden sposób nie stara się uprawdopodobnić, że tego rodzaju poglądy podziela SSN Agnieszka Żywicka, co mogłoby wskazywać na jej negatywny stosunek do uniewinnionych, lecz nawet nie próbuje wykazać jej związków z „ówczesną władzą wykonawczą”. Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. Przepis ten wprost odnosi się do uzasadnionych, konkretnymi okolicznościami wątpliwości,

które jednocześnie muszą istnieć zarówno obiektywnie jak i podlegać zewnętrznej weryfikacji oraz ocenie, także przez każdą rozsądnie myślącą, oceniającą i niezwiązaną z wynikiem postępowania postronną osobę. Przyczyną wyłączenia sędziego nie będzie tym samym każde, niepoparte określonymi faktami, subiektywne odczucie strony w postaci braku zaufania czy też utraty wiary w bezstronność sędziego.

Za nieuprawniony należy uznać pogląd wnioskodawcy, upatrujący naruszenia art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. w tym, że objęty wnioskiem o wyłączenie sędziego rozstrzygałby w sprawie o sygn. akt V KB 11/24 w oparciu o okoliczności, które również jego dotyczą. Po pierwsze, jak wskazano wyżej, powołane przez wnioskodawcę zarzuty dotyczące powołania na stanowisko sędziowskie w wadliwej (jego zdaniem) procedurze nominacyjnej oraz skutków procesowych, jakie to wywołuje w sprawach rozstrzyganych z udziałem takiego sędziego, nie mogą być przedmiotem rozpoznania w sprawie o wyłączenie sędziego. Po drugie, zgodnie z art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, jeżeli sprawa dotyczy tego sędziego bezpośrednio. Wykładnia językowa tego określenia wskazuje, że chodzi tu o sprawę, która wprost ma związek z osobą sędziego, a więc taką sprawę, rozstrzygnięciem której sędzia jest osobiście zainteresowany. Zwrot „bezpośrednio”, którym posługuje się powołany przepis oznacza zatem, że pomiędzy sprawą określonego sędziego, a jego osobą nie ma ogniw pośrednich (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 listopada 2023 r., I Zo 75/23). Rozstrzygnięcie w sprawie tzw. testu niezawisłości i bezstronności przeprowadzanego względem SSN Marka Motuka nie dotyczy bezpośrednio SSN Agnieszki Żywickiej, a do realizacji przesłanki wyłączenia sędziego, o której mowa w art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k., zaistnienie tego typu relacji jest wymagane. Po trzecie, wydane przez SSN Agnieszkę Żywicką orzeczenie w żaden sposób nie będzie miało wpływu na sferę jej własnych uprawnień, bądź obowiązków prawnych. Tym bardziej, że wyłączenie sędziego od udziału w konkretnej sprawie nie narusza sam w sobie w niczym dalszego posiadania przez danego sędziego pełnych kwalifikacji do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w innych sprawach (zob. J. Kosonoga [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166*, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017, s. 544 i powołana tam literatura). Jedynie

na marginesie zauważyć należy, iż taką wykładnię art. 40 § 1 pkt 1 k.p.k. przyjął także Sąd Najwyższy w wydanym w przedmiotowej sprawie postanowieniu z dnia 5 czerwca 2024 r., którym wyłączono od rozpoznania sprawy V KB 11/24 SSN SSN Małgorzatę Manowską, Jacka Widło i Pawła Wojciechowskiego (k. 100-102 akt niniejszej sprawy).

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji postanowienia.

[J.J.]

[a.ł.]